

Bildande av naturreservatet Hangvar Suderbys, Hangvar socken, Gotlands kommun

Beslut

Länsstyrelsen i Gotlands län förklarar det område som framgår av den heldragna svarta linjen på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat. Naturreservatet har den avgränsning som framgår av bifogad karta och med de gränser som slutligen utmärks i fält.

Naturreservatet har den avgränsning som framgår av bifogad karta och med de gränser som slutligen utmärks i fält.

Reservatets namn ska vara Hangvar Suderbys.

Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet.

För att uppnå och tillgodose syftet med naturreservatet beslutar länsstyrelsen om föreskrifter som gäller för naturreservatet.

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet Hangvar Suderbys är att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer samt att återställa och nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter.

- Skogs- och våtmarksmosaikerna med en artrik flora och fauna knutna till dessa miljöer ska vårdas och bevaras.
- Den gamla kalkbarrskogen med senvuxen gran och värdefulla marksvampar ska bevaras.
- Strukturer som gamla träd, spärrgreniga och solbelysta träd, senvuxna träd och död ved ska förekomma i en omfattning som är gynnsam för områdets naturtyper samt typiska och rödlistade arter.
- Goda häckningsbiotoper säkerställs för områdets rovfåglar.
- Suderbys blekevät och övriga rikkärr ska ha en hydrologi som är gynnsam för väddnätfjäril och andra typiska arter knutna till våtmarkerna.
- Arterna väddnätfjäril och källmyrskallra (endemisk underart till öselskallra¹) ska ha gynnsam bevarandestatus.
- Skogsbestånd med lägre naturvärden ska utvecklas mot högre naturvärden.
- Naturvärdena i vattendraget ska bevaras och utvecklas.
- I reservatet ingår ett Natura 2000-område. Natura 2000-området ska skyddas och skötas för att uppnå gynnsam bevarandestatus på biogeografisk nivå för de naturtyper och natura 2000-arter som ingår i området.
- Naturreservatet ska även bidra till att uppnå gynnsam bevarandestatus på biogeografisk nivå för naturtyperna kalkgräsmark (6210), kalkfuktäng (6411), agkärr (7210), kalktuffkällor (7220), rikkärr (7230), sumpskog (taiga, 9006), kalkbarrskog med lång kontinuitet (taiga 9010).
- I naturreservatet finns Natura 2000-arterna Väddnätfjäril (1065) och källmyrskallra, 4115, och ska bidra till att uppnå gynnsam bevarandestatus på biogeografisk nivå för de båda arterna.

Syftet ska uppnås genom:

- frånvaro av exploatering,
- hydrologisk restaurering av Suderbys blekevät och andra delar av området,
- rikkärren sköts med röjningar och extensivt bete,

---

¹ Arten öselskallra har på senare år utretts och den gotländska förekomsten anses nu vara en egen underart som är vetenskapligt beskriven och benämns källmyrskallra

- naturvårdsinriktade röjningar och naturvårdshuggning och vetaranisering i skogsmarken,
- återupptaget bete i delar av skogsmarken.

Skälen för beslutet

Naturreseptatet består av en stor värdekärna kalkbarrskog. Kalkbarrskog är en utgör av en prioriterad skogstyp i Nationell strategi för formellt skydd av skog (2017). I skogen finns en rik flora av rödlistade marksvampar, såsom exempelvis bananspindling, gulsträngad fagerspindling, violettfläckig spindling, trollspindling, granrotspindling, svartgrön spindling och vit taggsvamp. Alla dessa svampar är rödlistade som sårbara (VU). Dessa svampar lever i en symbios som kallas mykorrhiza med de äldre tallarna och granarna. I reservatet finns även de sällsynta nedbrytande svamparna sträv jordstjärna och blårödling. Båda dessa svampar är nedbrytare med mycket höga krav på sin livsmiljö och trivs i luckiga betade skogar. Ur ett landskapsperspektiv så ligger reservatet inom värdestrakt för kalkbarrskog, vilka ger goda förutsättningar för bevarande av naturtypen och ingående arter i ett landskapsperspektiv.

Hangvar Suderbys ingår riksintresse MB kap 3 för naturvård. Naturreseptatet ingår också i värdestrakt för våtmark, skogsbete, kalkbarrskog och gräsmark, vilket gör att naturreseptatet bidrar till ekologisk funktionalitet på landskapsnivå för flera olika typer av habitat.

I området finns ett Natura 2000-område, Suderbys blekevät, vars södra del ingår i naturreseptatet. Natura 2000-områden är skyddade med stöd av EU:s art- och habitatdirektiv och Sverige har förbundit sig att långsiktigt bevara naturtyperna och arterna i Natura 2000-området i gynnsamt tillstånd. Knuten till Suderbys blekevät är fjärilen väddnätfjäril och dess värdväxt ängsvädd. Väddnätfjäril är listade i bilaga 2 i EU:s art- och habitatdirektiv. I reservatet finns en stor population av den sällsynta källmyrskallran. Källmyrskallra är en för Gotland endemisk underart av den ovanliga arten öselskallra, som också ingår i EU:s art- och habitatdirektiv bilaga 2. Både väddnätfjäril och källmyrskallra är upptagna i art- och habitatdirektivet. Våtmarken är påverkad av omfattande dränerande åtgärder som dikning, markberedning och avvattning körspår. Trots detta finns höga biologiska värden kvar i området som har svarat bra på åtgärder som utfördes under 2021 för att återställa hydrologin i våtmarken. Väddnätfjäril och källmyrskallra finns även i

övriga vätar i området, vilket skapar goda förutsättningar för ekologisk funktionalitet för dessa arter i naturreservatet. Väddnätfjäril och svampen blåródling ingår också i åtgärdsprogram för hotade arter.

Beslutet är en del av att uppfylla den av regeringen antagna strategin för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Denna strategi är Sveriges svar på hur vi ska bidra till att uppfylla den strategiska planen inom konventionen om biologisk mångfald, målen i EU:s strategi för biologisk mångfald samt målen i vårt nationella miljömålsarbete.

Prioriterade bevarandevärden

Naturtyper

Kalkgräsmark (6210), kalkfuktäng (6411), agkärr (7210), kalktuffkällor (7220), rikkärr (7230), sumpskog (taiga, 9006), kalkbarrskog med lång kontinuitet (taiga, 9010).

Strukturer och funktioner

- gynnsam hydrologi
- viss tuvighet i rikkärren
- gamla tallar och granar
- vidkroniga tallar
- stående och liggande död ved
- luckig betespräglad skog

Arter

- Arter knutna till luckig, betespräglad barrskog, delvis på fuktig mark, till exempel nästrot, reliktböck och tallpraktspindling.
- Väddnätfjäril (EU-kod 1065)
- Källmyrskallra (öselskallra), EU-kod 4115
- Övriga kärlväxter samt insekter knutna till våtmarkerna, t ex ängsvädd, axag, knappag, brun ögontröst, sen ängsgentiana, loppstarr, ängsstarr, storsileshår, majviva, tätört, slätterblomma, kärrlilja, luktsporre, brudsporre, kärrknipprot, korvskorpionmossa, svartryggig strömvapenfluga och brokig strömvapenfluga.
- Svampar, mossor och lavar knutna till gammal, sluten barrskog med stort inslag av gran och död ved, till exempel blåródling, gulsträngad fagerspindling, bananspindling, svartgrön spindling, violettfläckig spindling, trollspindling, granrotspindling, vit taggsvamp, sträv jordstjärna, vedskivlav och kattfotslav.

Föreskrifter

A Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Utöver vad som i övrigt gäller är det förbjudet att inom reservatet:

1. uppföra eller utföra byggnad eller anläggning,
2. anlägga väg,
3. dra fram mark- eller luftledning,
4. gräva, schakta, fylla ut, spränga, borra, orsaka körskador eller på annat motsvarande sätt påverka mark eller block,
5. anordna upplag,
6. dika, dikesrensa, dämna eller utföra annan åtgärd som påverkar området hydrologi.
7. avverka, upparbeta eller bortföra levande eller dött träd eller buske eller utföra annan skogsbruksåtgärd,
8. tillföra växtnäringssämne eller använda kemiskt eller biologiskt bekämpningsmedel,
9. avsiktligt införa såväl främmande som inhemsk växt-, svamp- eller djurart, till exempel plantera in träd eller så in blommor,

Föreskrifterna ovan (A) ska inte utgöra hinder för:

- a) förvaltaren, eller den som förvaltaren utser, att utföra de åtgärder som framgår av föreskrifterna enligt 7 kap 6 § miljöbalken nedan,
- b) normalt underhåll av befintliga vägar. Med underhåll menas även att träd och grenar som hindrar framfart av fordon och bruksmaskiner avverkas eller kapas. Om åtgärderna utförs av annan än förvaltaren ska samråd med förvaltaren ske,
- c) att kultur- och fornlämningar i området vårdas och synliggörs.

B Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om vad ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet förpliktas att tåla

1. röjning och uppmärkning av reservatsgränsen,
2. uppsättning och underhåll av skyltar,
3. betesdrift eller annan hävd (inklusive uppförande och underhåll av stängsel, grindar och stängselgenomgångar) inom området. Betesdriften ska ske med försiktighet så att trampskador i rikkärr och kalktuffkällor minimeras,

4. natur- och kulturvårdsinriktad röjning, plockhuggning, luckhuggning och hamling, i varierande omfattning utifrån markens kulturprägel,
5. veteranisering av träd*,
6. användning av nödvändiga metoder i syfte att bekämpa organismer, exempelvis invasiva arter, som kan orsaka allvarliga skador på naturvärdena i reservatet,
7. användning av nödvändiga skötselmetoder i syfte att bevara naturvärden och kompensera för förlust av naturvärden som hotas av organismerna som omfattas av föreskrift 6,
8. att populationsförstärkande åtgärder genomförs vid behov för arter som inte är främmande för reservatet.
9. naturvårdande åtgärder i diken, som att exempelvis diken läggs igen eller att övriga dämmande åtgärder sker i syfte att i möjligaste mån återskapa områdets hydrologi**,
10. anläggande av parkeringsplats enligt bifogad karta, bilaga 1,
11. anläggande av enkla anordningar för friluftsliv, såsom placering av en stockbänk i anslutning till parkering eller väg,
12. undersökning och dokumentation av mark, vegetation samt växt- och djurliv i uppföljningssyfte.

C Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas och om ordningen i övrigt i naturreservatet

Utöver vad som i övrigt gäller är det förbjudet att inom reservatet:

1. Framföra motordrivet fordon annat än på befintliga vägar fram till parkeringsytan, enligt beslutskarta, bilaga 1,

Det är förbjudet att utan länsstyrelsens tillstånd:

2. använda området för organiserade tävlingar eller övningar, organiserad lägerverksamhet eller liknande.

* Veteranisering innebär att du skadar trädet så att det åldras i förtid.

**Enligt 11 kap. 9 § miljöbalken gäller anmälnings- eller tillståndsplikt för att bedriva vattenverksamhet som riskerar att påverka annans mark. Läs mer om detta under rubriken Upplysningar längre ned i detta beslut.

Fastställelse av skötselplan

Länsstyrelsen avvaktar med att fastställa en skötselplan för naturreservatets långsiktiga vård. Enligt 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. får skötselplanen fastställas efter att beslutet om bildande av reservatet har fattats om det finns särskilda skäl. Följande särskilda skäl finns för att avvakta med att fastställa en skötselplan för området:

Nuvarande beslut är ett första steg i skapandet av ett större naturreservat som inbegriper hela Natura 2000-området Suderbys blekevät (SE0340193) samt direkt intilliggande mark samt mark som hydrologiskt uppskattas påverka blekeväten, se vidare beskrivning under rubriken Beskrivning av ärendet.

Att inte hela blekeväten är med i reservatet samt den mark vars avrinning uppskattas påverka blekeväten gör det svårt att utföra hydrologiskt restaurerande åtgärder samt införa bete i den mån som behövs för att tillgodogöra naturreservatets syften. Eftersom det nu gått ett antal år sedan staten köpte in fastigheten i reservatet för naturvårdsändamål är det nu angeläget att besluta om naturreservat på fastigheten trots att en skötselplan inte är meningsfull att ta fram för området med den aktuella geografiska utbredningen.

Under rubriken "Motivering av föreskrifterna" utvecklas syftet med varje B-föreskrift för att ge vägledning i hur skötselinriktningen i området är tänkt i avvaktan på en utvidgning av naturreservatet. På så sätt kan skötselåtgärder i området vid behov utföras trots att ingen skötselplan tagits fram till detta beslut. När naturreservatet har utvidgats till ett tillräckligt stort område kommer en skötselplan att tas fram.

Beskrivning av ärendet

Ärendets beredning

Markägare till fastigheten Hangvar Suderbys 2:9 kontaktade länsstyrelsen i februari 2020 med en intresseanmälan om formellt skydd av skog. På grund av skogens höga ålder och struktur inväntade länsstyrelsen höstsäsongen för att göra en mer

genomgående inventering. Länsstyrelsen lät under 2020 inventera skogen med avseende på strukturer och arter.

Länsstyrelsen har också gjort en avvägning av de olika riksintressen som berör det aktuella området (se ärende 511-538-20). Efter denna beredning har området kvalificerat sig för formellt skydd, och området lämnades till förslag till Naturvårdsverket i januari 2021. Naturvårdsverket godkände förslaget, en värdering med påföljande förhandling utfördes under 2021 med resultatet att staten genom Naturvårdsverket köpte fastigheten Hangvar Suderbys 2:9.

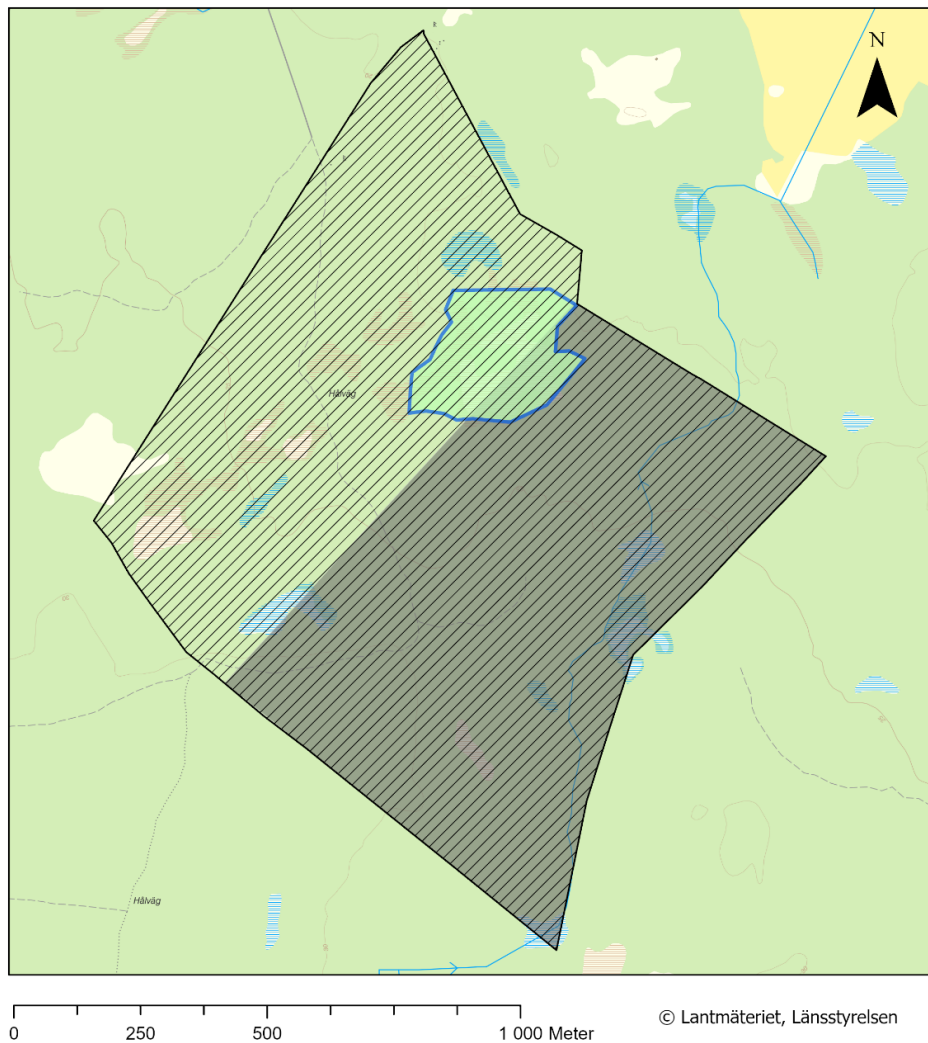
I området finns ett Natura 2000-område, Suderbys blekevät (SE0340193). Eftersom endast omkring halva Natura 2000-området ingår i fastigheten Hangvar Suderbys 2:9 avvaktade länsstyrelsen med att bilda naturreservat på fastigheten för att invänta att resterande mark som innehåller eller ligger i direkt anslutning till Natura 2000-området kunnat lösas in för att ingå i naturreservatet. I direkt anslutning till Natura 2000-området finns även kända värdekärnor av kalkbarrskog som länsstyrelsen avser att skydda. Under 2024 beslutade länsstyrelsen att gå vidare med att bilda naturreservat på den fastighet som staten köpt in. Det är viktigt att gå vidare med beslut om naturreservat för att befästa områdets juridiska status. Ett naturreservat innebär också att länsstyrelsen har möjlighet att bidra till områdets skötsel, även om reservatet saknar skötselplan.

Under tidsperioden 30 september 2024 och 5 november 2024 var förslaget ute på remiss.

Långsiktigt bevarandemål

För att naturvärdena i Hangvar Suderbys, inklusive de arter och naturtyper som är utpekade i Natura 2000-området Suderbys blekevät, ska bevaras långsiktigt så behöver ett större område än nuvarande naturreservat bevaras. Reservatet ska därför ses som ett delsteg i ledet mot ett större skyddat område. Detta kan ske genom naturreservat eller genom en kombination av olika skyddsformer.

Figur 2 nedan visar på ett område som ger Natura 2000-området Suderbys blekevät ett tillräckligt skydd på lång sikt utifrån dagens kunskapsläge. I reservatsvisionen finns även direkt intilliggande kända värdekärnor av kalkbarrskog med.

- Naturreservatet Hangvar Suderbys
- ▨ Reservatsvision Hangvar Suderbys
- NV VicNatur Riksintresse Natura 2000 Habitatdirektivet (SCI)

Figur 2. Svartstreckat område ger de kända naturvärdena för våtmarker och kalkbarrskog i anslutning till Suderbys blekevät ett tillräckligt skydd på lång sikt utifrån dagens kunskapsläge.

Motivering till beslutet

Motiv till skyddsformen naturreservat

Enligt 7 kap. 4 § miljöbalken (hädanefter MB) får länsstyrelsen förklara ett mark- eller vattenområde som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald samt vårda och bevara värdefulla naturmiljöer. Ett område som behövs för att skydda värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturreservat.

Hangvar Suderbys är ett biologiskt värdefullt område som innehåller värdefulla naturmiljöer och skyddsvärda arter. Den gamla kalkbarrskogen har stora andel död ved och är hemvist för många utrotningshotade marksvampar. Reservatets våtmarker, med Suderbys blekevät i spetsen, är fina exempel på typiska gotländska rikkärr. Se vidare under rubriken ”Skälen för beslutet”.

Det är ett angeläget allmänt intresse att naturreservatet Hangvar Suderbys, med dess arter och livsmiljöer, bevaras och främjas långsiktigt. För att uppnå ett ändamålsenligt skydd och bevarande krävs skötsel i olika utsträckning i Hangvar Suderbys naturmiljöer. Det är prioriterat att göra hydrologiska restaureringsåtgärder som igenläggning av dränerande dike genom våtmarken, för att på sikt återskapa en naturlig hydrologi i området. Detta aktualiseras ytterligare av europaparlamentets förordning om naturrestaurering antagen 24 juni 2024, (EU 2024/1991), som betonar att restaurering ska prioriteras i Natura 2000-områden samt livsmiljöer för de arter som återfinns i bilaga 2, 4 och 5 till art- och habitatdirektivet. Detta gäller källmyrskallra och väddnätfjäril.

Genom att förbjuda produktionsinriktade skogsbruksåtgärder (till exempel slutavverkning) minskas risken för näringsläckage och uttorkningseffekter i områdets rikkärr. Genom skötselåtgärder såsom bete och naturvårdsinriktad röjning så säkerställs att rikkärren och skogen i området hålls öppna. För att garantera området det skydd och den skötsel som behövs för att bevara naturvärdena långsiktigt är det motiverat att skydda området som naturreservat.

Föreskrifter för naturreservatet

Enligt 7 kap. 5 § MB ska i ett beslut om att bilda naturreservat de inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet för reservatet anges, såsom förbud mot bebyggelse, uppförande av stängsel, upplag, schaktning, täkt, uppodling, dikning, plantering, avverkning, jakt, fiske och användning av bekämpningsmedel. En inskränkning får innebära att tillträde till området förbjuds under hela eller delar av året.

Enligt 7 kap. 6 § MB får länsstyrelsen, om det behövs för att tillgodose syftet med ett naturreservat, förplikta ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla de intrångsåtgärder som krävs för att tillgodose syftet med skyddet.

Enligt 7 kap. 30 § MB får föreskrifter om rätten att färdas och vistas inom ett område som skyddas enligt 7 kap. MB och om ordningen i övrigt inom området meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, om det behövs för att tillgodose syftet med skyddet. Föreskrifterna gäller omedelbart, även om beslutet överklagas. Enligt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. får länsstyrelsen meddela föreskrifter enligt 7 kap. 30 § MB.

Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § MB (A-föreskrifter)

Föreskrift 1-7 syftar till att förhindra fysisk skada på framför allt mark och berg, skog och vegetation samt hydrologi. Åtgärderna som förbjuds bedöms kunna orsaka så stor skada på och förändring av naturmiljön att den biologiska mångfalden påverkas negativt.

Föreskrift 8 syftar till att förhindra att den naturliga och artrika flora och fauna som finns i området påverkas negativt av den skadliga inverkan som bekämpningsmedel och växtnäringsämnen har.

Föreskrift 9 syftar till att förhindra att den naturliga och artrika flora och fauna som finns i området, med dess lokala genetiska material, slås ut eller förändras negativt på grund av införsel av arter utifrån.

Undantag a) syftar till att möjliggöra att den skötsel som behövs för att uppnå reservatets syften.

Undantag b) är motiverat utifrån att den väg som leder till och genom delar av reservatet behöver underhållas för att vara fortsatt körbar. Det är en förutsättning för att kunna ta sig till reservatet.

Undantag c) är motiverat utifrån att fornlämningar ska kunna vårdas i enlighet med kulturmiljölagen.

Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § MB (B-föreskrifter)

Föreskrift 1-2 och 10 syftar till att bibehålla och öka reservatets tillgänglighet. Föreskrift 1 är också nödvändig för att befästa reservatets juridiska status.

Föreskrift 3-5 och 9 syftar till att möjliggöra naturvårdande skötsel av reservatet. Skötselåtgärderna är de som med dagens kunskap bedöms mest lämpliga för att gynna områdets ingående naturmiljöer och arter samt bibehålla och utveckla den biologiska mångfalden. Skötselåtgärderna bedöms även stärka tillgängligheten för naturreservatet.

Föreskrift 6–7 syftar till att möjliggöra bekämpning av organismer som kan orsaka allvarliga skador på naturvärdena i reservatet, men också att kompensera för den förlust av biologisk mångfald som dessa organismer orsakar. Ett exempel på sådana organismer är invasiva arter, ett stort och växande hot mot biologisk mångfald som kan konkurrera ut inhemska arter, förändra näringskedjor eller helt förändra naturmiljöer. Ett annat exempel är inhemska skadegörare på skog som riskerar att bli vanligare i ett förändrat klimat. De kan orsaka en hög dödlighet hos träden vilket kan påverka områdets naturvärden negativt. I Hangvar Suderbys finns idag inga kända förekomster av invasiva arter eller skadegörare på skog, men på grund av dessa arters stora och ökande utbredning i Sverige och i världen är det sannolikt att de kommer i framtiden. Då är det viktigt att det finns föreskrifter som tillåter en snabb bekämpning och kompenserande åtgärder. Det är dock bara om det är nödvändigt för att uppfylla reservatets syfte som dessa föreskrifter ska användas.

Föreskrift 8 är motiverad utifrån att särskilda metoder kan vara aktuella att använda i syfte att bevara arter som ingår i särskilda åtgärdsprogram för deras bevarande. Exempelvis är det viktigt att vid återställande av våtmarksområden i reservatet hjälpa ängsvädd att etableras och spridas, eftersom denna utgör värdväxt för våddnätfjäril. Detsamma gäller för källmyrskallra samt andra arter som bedöms som viktiga för naturtypsstatusen för rikkärr i reservatet. Föreskriften är tillämpad för att möjliggöra en adaptiv förvaltning.

Föreskrift 11 är motiverad utifrån att underlätta allmänhetens vistande i reservatet.

Föreskrift 12 syftar till att kunna följa upp reservatets naturmiljöer och arter för att kunna anpassa skötsel och skötselplan i framtiden om naturmiljöerna och arterna visar på negativa trender. Uppföljningen är även viktig för att kunna följa utvecklingen av biologisk mångfald och naturmiljöer på regional, nationell och internationell nivå.

Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § MB (C-föreskrifter)

Föreskrift 1 och 2 syftar till att minska störningen på naturmiljön samt förebygga markskador.

Miljö kvalitetsmål

Beslutet ger ett långsiktigt skydd till våtmarker och skogar med höga naturvärden samt till en rik biologisk mångfald med många sällsynta arter. Beslutet bidrar därmed till att uppfylla miljö kvalitetsmålen *Myllrande våtmarker*, *Levande skogar* och *Ett rikt växt- och djurliv*. Då våtmarkerna i området är hävdgynnade och föreslås en hävdbetingad skötsel, bidrar beslutet även till att uppfylla miljö kvalitetsmålet *Ett rikt odlingslandskap*.

Våtmarker och stabila skogsekosystem fungerar buffrande i sin förmåga att hålla vatten och näringsämnen. Reservatets vattenhållande förmåga bidrar till miljö kvalitetsmålet *Grundvatten av god kvalitet*.

Beslutet bidrar även indirekt till att uppfylla andra miljö kvalitetsmål. Våtmarker och gamla barrskogar lagrar in stora mängder kol i både marken och träden och sänker därigenom koldioxidhalten i atmosfären. Även mykorrhizasvampar har en betydelsefull funktion för att lagra koldioxid i marken, därmed är skogar rika på dessa svampar viktiga för att motverka växthuseffekten. Bevarandet av dessa naturmiljöer bidrar därmed till att uppfylla miljö målet *Begränsad klimatpåverkan*.

Ekosystemtjänster

Suderbys blekevät hyser en variation av friska och motståndskraftiga ekosystem. Naturmiljön bidrar till att bevara biologisk mångfald och artrikedom långsiktigt i Sverige och i världen. En stor mångfald av växter och djur försäkrar oss tillgång till alla nyttor arterna bidrar med i ekosystemen och som vi är beroende av, såsom pollinering, nedbrytning och näringsåterförsl, jordbearbetning, predation av skadedjur på grödor och plantor och tillväxt av skogen genom mykorrhizasvampar.

Reservatet får en lokal negativ påverkan på virkesproduktionen, då skogsbruk, annat än i naturvårdande syfte, är förbjudet. Påverkan är inte försumbar då skogen har en relativt hög tillväxt för gotländska förhållanden.

Sumpskogen och våtmarkerna renar vattnet när det rinner igenom reservatet. De håller också kvar vattnet längre på våren och samlar på sig vatten under stora flöden. Detta ger en utjämnande effekt på vattenflödet vilket minskar översvänningsrisken nedströms under höga flöden.

Reservatets skog och våtmarker är hävdetingade miljöer som genom att området iordning görs för bete bidrar positivt till den lokala köttproduktionen på Gotland.

Klimatanpassning

Att tillgodose utökad areal för betade skogar är ett sätt att minska de effekter av foderbrist som kan uppstå på öppna marker under torrperioder. Med klimatförändringar och ett varmare klimat väntas torrperioderna på Gotland att bli längre och intensivare i framtiden.

Intresseprövning enligt 7 kap 25§ miljöbalken

Bildande av naturreservat är en fråga som är angelägen för det allmänna, och som syftar till att uppfylla nationella och internationella mål om biologisk mångfald och ekosystem. Länsstyrelsen bedömer att inskränkningarna i enskilds rätt att använda mark och vatten inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses (7 kap. 25 § miljöbalken). I denna bedömning ingår valet av område, avgränsningen av området och reservatsföreskrifterna. Sammantaget gör Länsstyrelsen bedömningen att de allmänna intressena överväger de enskilda i fråga om skyddet av området.

Valet av område är motiverat utifrån områdets höga naturvärden, se rubriken "Skälen för beslutet".

I avgränsningen av reservatet har endast mark på fastigheten Hangvar Suderbys 2:9 inkluderats. För att uppnå ett fullgott skydd för Natura 2000-området Suderbys blekevät bör hela blekeväten med buffertzonen på sikt inkluderas i reservatet.

Reservatets föreskrifter är inte mer inskränkande än vad som krävs för att uppnå syftet med skyddet, se rubriken "Motivering av föreskrifterna".

Andra sakförhållanden

Länsstyrelsen bedömer att beslutet är förenligt med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurser.

Länsstyrelsen bedömer att beslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken.

Avvägning av riksintressen

Innan processen om bildande av ett naturreservat kan påbörjas ska en bedömning av eventuella riksintressen och om de är förenliga med varandra göras. I det aktuella området finns motstående riksintressen, och detta har föranlett Länsstyrelsen att göra en intresseavvägning mellan de oförenliga riksintressena. Bildandet av ett naturreservat innebär en förändrad markanvändning (från skogsbruk till naturvård) och då aktualiseras frågan om intresseavvägning av riksintressen.

På den aktuella fastigheten finns följande riksintressen:

- Riksintressen enligt 3 kap. miljöbalken:
  - Riksintresse Naturvård NRO 09017, Filehajdar, Hejnumhällar och Kallgatburg. enligt 3 kap. 6 § MB,
  - Riksintresse Energiproduktion vindkraft enligt 3 kap. 8 § MB.
- Riksintressen enligt 4 kap miljöbalken
  - Natura 2000 Suderbys blekevät, SE340193 enligt 4 kap. 1 och 8 §§ MB.
  - Rörligt friluftsliv enligt 4 kap. 2 § MB.

Markområden som bedömts vara av riksintresse för energiproduktion (vindkraft) ska i enlighet med 3 kap. 8 § MB så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av vindkraftverk. Att skydda området som naturreservat med förbud mot den typ av åtgärder som vindkraft innebär kommer därför medföra en negativ påverkan på riksintresseområdet.

Området omfattas även av riksintresse för naturvården enligt 3 kap. 6 § MB. Filehajdar, Hejnum hällar och Kallgatburg har utpekats för sina våtmarker, skog och hållmarker. Riksintresset kan skadas av dikningar, kalhuggningar och bebyggelse. Med anledning av detta skäl så skulle ett eventuellt uppförande av vindkraftverk med tillhörande infrastruktur medföra en negativ påverkan på riksintresset.

Del av området utgörs även av ett Natura 2000-område, vilket även gäller som riksintresse enligt 4 kap. 1 och 8 §§ MB. Området utgör således en del av Sveriges åtagande gentemot EU i bevarandet av arter och ekosystem enligt Art- och habitatdirektivet. Området tar skada av i huvudsak samma åtgärder som riksintresset för naturvård. Ett eventuellt uppförande av vindkraftverk och tillhörande

infrastruktur kommer därför få viss negativ påverkan på Natura 2000-området.

Riksintresset enligt 4 kap. 2 § MB innebär att det rörliga friluftslivets intressen särskilt ska beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön. Riksintresset saknar särskilda värden inom aktuellt område men kan komma att påverkas marginellt av såväl ett eventuellt uppförande av vindkraft samt bildande av naturreservat.

Med hänsyn till att området sammanfaller för flera olika intressen krävs i första hand en bedömning av om intressena är förenliga med varandra. Beaktat att naturvårdens intressen bedöms föranleda viss skada på riksintresset för energiproduktion samt intresset för energiproduktion bedöms föranleda viss skada på intressena för naturvård bedömer Länsstyrelsen att intressena är oförenliga.

Detta föranleder en intresseavvägning mellan de oförenliga intressena. Flera intressen för naturvården sammanfaller på platsen och det aktuella riksintresseområdet för energiproduktion har vid flertalet tillfällen prövats för anläggningar för energiproduktion. Dessa prövningar har beviljats av underinstanser men nekats av högre instans med hänsyn till skyddade habitat för örn vilket sammanfaller med såväl naturvärden som EU:s art- och habitatdirektiv. Länsstyrelsen bedömer därför att intressena för naturvården i form av riksintressen enligt 3 kap. 6 § samt 4 kap. 1 och 8 § MB väger tyngre än riksintresset enligt 3 kap. 8 § MB på den aktuella fastigheten. Bedömningen stärks beaktat riksintresse enligt 4 kap. 2 § MB som riktar sig mot det rörliga friluftslivet vilket bedöms påverkas positivt av bildandet av naturreservat. Det faktum att skydd av området även ligger i markägarens intresse stärker ytterligare avvägningen där de allmänna naturvårdsintressena ges företräde.

Jämfört med kartan i Bygg Gotland – översiktsplan för Gotlands kommun 2010–2025, så ligger reservatet inom eller på gränsen till Område typ 1 inom riksintresse för vindbruk. Det är i Områden typ 1 som större grupper av vindkraftverk eller vindkraftparker bör byggas, enligt översiktsplan. Mot bakgrund av de övervägningar som gjorts i styckena ovan, om avvägning av olika riksintressen, bedömer Länsstyrelsen att beslutet om naturreservatet trots allt är förenligt med översiktsplanen eftersom den också medger att en prövning av oförenliga riksintressen ska ske i varje enskilt fall.

Konsekvensutredning

Enligt 3 § i förordningen (2024:183) om konsekvensutredning vid regelgivning ska en förvaltningsmyndighet innan den beslutar om föreskrifter bland annat utreda föreskrifternas kostnadsmässiga och andra konsekvenser i den omfattning som behövs i det enskilda fallet och dokumentera utredningen i en konsekvensutredning. De föreskrifter som omfattas av bestämmelserna i 3 § förordningen om konsekvensutredning vid regelgivning är de föreskrifter som är normföreskrifter, vilket när det gäller naturreservat är ordningsföreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken. Enligt 4 § st. 2 i samma förordning får myndigheten göra undantag från kravet på konsekvensutredning om myndigheten bedömer att det saknas skäl att genomföra en konsekvensutredning. Ett sådant skäl är att kostnadsmässiga och andra konsekvenser av föreskrifterna för allmänheten eller i övrigt är så små att en konsekvensutredning inte skulle fylla någon praktisk funktion.

Länsstyrelsen bedömer att de beslutade ordningsföreskrifterna för Hangvar Suderbys naturreservat behövs för att tillgodose syftet med skyddet. Konsekvenserna för allmänheten, näringsidkare och övriga intressenter bedöms vara så små att en särskild konsekvensutredning enligt nämnda förordning inte behöver upprättas.

Bestämmelser som beslutet grundas på

Bildande av naturreservat

Enligt 7 kap. 4 § miljöbalken får ett mark- eller vattenområde förklaras som naturreservat av länsstyrelsen i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet.

Föreskrifter och skälen för beslut

Enligt 7 kap. 5 § miljöbalken ska skälen för beslutet anges, i beslutet om att bilda naturreservat.

Enligt samma paragraf ska det i beslutet också anges de inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med reservatet, såsom förbud mot bebyggelse, uppförande av stängsel, upplag, schaktning, täkt, uppodling, dikning, plantering, avverkning, jakt, fiske och

användning av bekämpningsmedel. En inskränkning får innebära att tillträde till området förbjuds under hela eller delar av året.

Enligt 7 kap. 6 § miljöbalken får länsstyrelsen, om det behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet, förplikta ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla sådana intrång som att det inom området

1. anläggs vägar, parkeringsplatser, vandringsleder, raststugor, tältplatser, badplatser, sanitära inrättningar eller liknande anordningar,
2. bereds tillträde till mark för allmänheten där allmänheten annars inte har rätt att vistas,
3. utförs gallring, röjning, slätter, plantering, betesdrift, avspärrning eller liknande åtgärder, eller
4. genomförs undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden.

Enligt 7 kap. 30 § miljöbalken får föreskrifter meddelas om rätten att färdas och vistas inom ett område som skyddas, och om ordningen i övrigt inom området, om det behövs för att tillgodose syftet med skyddet. Vidare anges att föreskrifterna ska gälla omedelbart, även om de överklagas. Enligt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd får länsstyrelsen meddela föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken.

I artikel 4 och 5 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1991 om restaurering av natur och om ändring av förordning (EU) 2022/869 framgår att skadad natur ska restaureras i alla medlemsstater och innehåller bindande mål för restaurering av ekosystem, naturtyper och arter både i havet, på land och i sötvatten. De olika målen ska nås till år 2030, 2040 och 2050. Till år 2030 ska minst 30 % av arealerna av utarmade ekosystem i land-, inlandsvatten-, kust- och havsområden senast 2030 ska vara föremål för effektiv återställning för att öka den biologiska mångfalden, stärka ekosystemfunktioner och ekosystemtjänster och öka den ekologiska integriteten och konnektiviteten. År 2040 ska detsamma gälla för minst 60 % av livsmiljöerna och senast 2050 ska detsamma gälla för 90 %. En central del i förordningen är att säkra en gynnsam status för de naturtyper som skyddas enligt bilaga 1 i art- och habitatdirektivet. De bindande målen gäller både restaurering av miljöer där statusen inte är god, och återskapande av naturtyper i de fall arealen är otillräcklig jämfört med den som behövs för att säkerställa att naturtypen och dess typiska arter ska

finnas kvar och vara livskraftiga på lång sikt. För naturtyper och ekosystem som inte omfattas av habitatdirektivet finns istället förbättringsmål för ett antal indikatorer, se förordningens artiklar 8–12. Av förordningen framgår att restaureringsåtgärderna ska prioritera Natura 2000-områden samt livsmiljöer för de arter som återfinns i bilaga 2, 4 och 5 till art- och habitatdirektivet.

Skötselplan

Enligt 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd skall länsstyrelsen fastställa en skötselplan för naturreservatets långsiktiga vård. En skötselplan skall ingå i varje beslut om bildande av ett naturreservat. Enligt 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. får skötselplanen fastställas efter att beslutet om bildande av reservatet har fattats om det finns särskilda skäl.

Förvaltare av naturreservatet

Enligt 21 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd är länsstyrelsen förvaltare av naturreservatet om förvaltningen inte överläts.

Intresseprövning

Varje medborgares egendom är tryggad genom att ingen kan tvingas avstå sin egendom till det allmänna eller tåla att det allmänna inskränker användningen av mark eller byggnad, utom när det krävs för att tillgodose angelägna allmänna intressen (2 kap. 15 § 1 st. regeringsformen). Hänsyn tas till enskilda intressen vid prövning av frågor om skydd av områden. En inskränkning i enskilds rätt att använda mark eller vatten som grundas på skyddsbestämmelse får därför inte gå längre än som krävs för att syftet med skyddet skall tillgodoses (7 kap 25 § miljöbalken). Det innebär att nyttan med den vidtagna åtgärden måste stå i proportion till det utförda och att mer ingripande åtgärder än vad som behövs i det enskilda fallet inte får användas. Utgångspunkten för naturreservat är att ingrepp som motiveras av hänsyn till naturvårds- och miljöintressen betraktas som angelägna allmänna intressen (Prop.1997/98:45, del 2, s. 97). Likaså anges i förarbetena att inskränkningen i den enskildes rätt kan gå långt i syfte att skydda miljö och natur.

Invasiva arter

Enligt regler satta efter Europaparlamentets och rådets förordning nr 1143/2014 ska medlemsländer förebygga, minimera och mildra de

negativa effekterna på biologisk mångfald av invasiva arter, från både avsiktlig och oavsiktlig introduktion och spridning inom unionen.

Den 1 januari 2019 trädde en svensk förordning om invasiva främmande arter (SFS 2018:1939) i kraft. Förordningen beskriver ansvarsfördelningen mellan olika svenska myndigheter och kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter.

Beskrivning av naturreservatet

Reservatet utgörs av en äldre kalkbarrskog och några våtmarker varav Suderbys blekevät är den största. Kalkbarrskogen har lång kontinuitet och domineras av tall. De delar av skogen som har de högsta naturvärdena är de med störst andel gran. Förutom höga beståndsåldrar i värdekärnorna så utmärker sig objektet genom att ha ovanligt mycket död ved av gran i olika nedbrytningsstadier. Marksvampsfloran är rik och innehåller flera rödlistade arter. Mest intressant är nog förekomsten av den nedbrytande svampen sträv jordstjärna *Geastrum berkeleyi* (EN). Här finns också sällsynta mykorrhizasvampar som tallpraktspindling (VU), gulsträngad fagerspindling (VU), svartgrön spindling (VU), granrotspindling (VU), bananspindling (VU), vit taggsvamp (VU) och trollspindling (DD).

Skogsmarken är i huvudsak frisk. I våtare delar finns även björk och brakved. Även reservatets våtmarker har höga värden, och mest utmärkande Natura 2000-området Suderbys blekevät. Reservatet inkluderar den södra delen av Natura 2000-området.

Suderbys blekevät utgörs av ett rikkärr med typisk rikkärrensflora. Rikkärrets hydrologi är starkt påverkad av dränerande åtgärder, framförallt av dikning och markberedning samt körspår som löper genom området. På Gotland har omkring 60 procent av de forna rikkärren dikats ut och odlats upp, medan majoriteten av de kvarvarande är mer eller mindre påverkade av dikning, i syfte att öka produktionen av skog på angränsande mark och plantering, så även Suderbys blekevät. Miljön hyser trots detta fortfarande en rad skyddsvärda arter och strukturer. I Suderbys blekeväts södra och sydöstra del är marken tydligt källpåverkad av kalktuffkällor och vegetationen domineras av typiska arter för gotländska rikkärrensmiljöer som exempelvis axag, ängsstarr, storsileshår, majviva, tätörter, slätterblomma, kärrlilja, ängsull, brudsporre och

kärrknipprot. Här förekommer sällsynt också den för Gotland endemiska underarten brun ögontröst som är halvparasit på axag. I och omkring källorna domineras bottenskiktet av korvskorpionmossa, späd skorpionmossa, guldspärrmossa och kamtuffmossa. I källorna växer tagelsäv, ryltåg och kransalger *Chara* spp. I områden av rikkärret där avvattnings- och uttorkningseffekten till följd av dikning och markberedning fått tydliga effekter på hydrologin är artsammansättningen och rikkärretsvegetationen inte lika riklig. Här domineras fältskiktet av slankstarr, hirsstarr, älvväxing, ängsvädd och blodrot.

Suderbys blekevät har en rik population av källmyrsskallra *Rhinanthus oesiliensis* (öselskallra) som är utbredd i stora delar av rikkärret intill de markberedda ytorna och i kantzoner kring källor och källflöden i södra och sydöstra delen.

Väddnätfjäril förekommer i området och dess värdväxt ängsvädd förekommer allmänt i större delen av rikkärret. Arten är känslig för igenväxning och är beroende av att rikkärret hålls öppet med företrädesvis manuell underhållsröjning eller ett extensivt bete. Ett gynnsamt förhållande måste råda mellan solexponering och underliggande fukt hos utvalda plantor av ängsvädd för lyckad ägg- och larvutveckling. Populationen av väddnätfjäril i Suderbys blekevät är förhållandevis liten men fyller en viktig funktion ur en metapopulationsdynamik-synpunkt i förhållande till andra lokaler och spridning mellan dessa inom artens utbredningsområde på Gotland.

Svartryggig strömvapenfluga och brokig strömvapenfluga är två rödlistade flugor som förekommer vid och intill källflödena i Suderbys blekevät. Båda arterna förekommer vid källflöden och källor i områdets södra del, företrädesvis på svagt sluttande mark med översippande källvatten. Dessa arter har en larvutveckling som sker i stillastående eller sakta rinnande kalkrikt vatten och kan därmed betraktas som indikatorarter på mycket god vattenkvalitet samtidigt som de upptar en viktig ekologisk funktion som nedbrytare av alger och dött organiskt material (detritus) i källor och källflöden. Förekomst av dessa arter indikerar högklassiga, värdefulla och skyddsvärda rikkärtsmiljöer i kalkrika områden.

Reservatet kan nå genom en mindre grusväg som leder in i reservatet vid dess nordvästra flank.

Upplysning

Föreskrifterna under C ovan, enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas, vistas och om ordningen i övrigt inom naturreservatet, gäller omedelbart även om beslutet överklagas.

Den som vill göra anspråk på ersättning eller kräva inlösen av fastighet ska väcka talan hos mark- och miljödomstolen mot staten inom ett år från det att beslutet, på vilket anspråket grundas, har vunnit laga kraft vid påföljd att rätten till ersättning eller inlösen annars går förlorad.

Detta beslut ska kungöras i länets författningssamling och i ortstidningar.

Länsstyrelsen kan meddela dispens från föreskrifter om det finns särskilda skäl och om det är förenligt med förbudets eller föreskriftens syfte.

Föreskrifterna för detta beslut rör endast vad som är otillåtet respektive tillåtet inom reservatets gränser.

De registrerade fornlämningar som finns i reservatet utgörs av gamla vägar. Det är sannolikt att det finns fler oregistrerade fornlämningar i området. Från öster löper de båda fornlämningarna L1976:8253 (hålväg) och L1976:8254 (färdväg). Trots att det inte framgår tydligt av karta över området så bedömer länsstyrelsen att det högst troligt att de har fortsättning in i reservatet. Väster om det reservatet finns ytterligare en hålväg registrerad i Riksantikvarieämbetets kulturmiljöregister, L1976:2696. Hålvägen är till del fortfarande i bruk och uppfyller därmed inte kriteriet ”varaktigt övergiven”. Åtgärder för att förändra hålvägen (exempelvis vägförbättringar) bör samrådask med kulturmiljö så att kulturhistoriska värden inte oavsiktligt förstörs. Enligt 1 § 2 kap. Kulturmiljölagen (1988:950) är fornlämningar skyddade. Av 2 § samma kapitel framgår att det till en fornlämning hör ett så stort område på marken, sjö- eller havsbotten som behövs för att bevara fornlämningen och ge den ett tillräckligt utrymme med hänsyn till dess art och betydelse. Detta område benämns fornlämningsområde.

Länsstyrelsen uppmärksammar att den körväg som leder in i reservatet alltså utgörs av en äldre hålväg. Vid åtgärder krävs samråd med länsstyrelsens kulturmiljöavdelning för att undvika att kulturvärden förstörs krävs samråd med. Hänsyn krävs även

gentemot källmyrsskallran (öselskallra, EU-kod 4115) som växer invid och på denna väg.

Länsstyrelsen ska enligt 2 kap. 8 § miljötillsynsförordningen (2011:13) utöva operativ tillsyn över att naturreservatets föreskrifter följs. Enligt 29 kap. 2 och 2a §§ miljöbalken gäller bl.a. att brott mot föreskrift som meddelats med stöd av 7 kap. miljöbalken kan medföra straffansvar. Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift, kan länsstyrelsen enligt 26 kap. 9 och 14 §§ miljöbalken vid vite förelägga om rättelse.

I naturreservatet finns ett Natura 2000-område. Enligt 7 kap 28 a§ miljöbalken krävs det tillstånd för att bedriva verksamheter eller utföra åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i naturområdet. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området.

Enligt 4 § skogsvårdslagen (1979:429) ska bestämmelser i denna lag eller med stöd av lagen meddelade föreskrifter inte tillämpas i den mån vad där sägs strider mot föreskrifter för naturreservatet. Det innebär till exempel att eventuella vindfällen och stormskadad skog lämnas orörda.

Utöver föreskrifterna för naturreservatet gäller också generella bestämmelser till skydd för naturmiljön, till exempel:

- körning i terräng med motordrivet fordon enligt terrängkörningslagen (1975:1313),
- fridlysning av alla vilda fåglar och däggdjur samt deras ägg, ungar och bon enligt jaktlagen (1987:259). Vissa andra växt- och djurarter är fridlysta enligt 8 kap. miljöbalken och artskyddsförordningen (2007:845).
- verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i särskilda skyddade områden (t.ex. Natura 2000) krävs tillstånd enligt 7 kap. 28 a-29 b §§ miljöbalken.
- Generellt strandskydd. Det kan krävas dispens från strandskyddet för åtgärder som strider mot förbudet.

Under B-föreskrifterna i detta beslut tillåts hydrologiska åtgärder för att uppnå reservatets syften. Åtgärder som kan påverka hydrologi och andra vattenförhållanden kallas för vattenverksamhet. Vattenverksamheter regleras i miljöbalkens 11 kapitel. Grundregeln är att vattenverksamhet kräver tillstånd enligt 11 kap. 9 § MB. Vissa mindre vattenverksamheter omfattas endast av anmälningsplikt till

länsstyrelsen enligt 11 kap. 9a § MB. I 11 kap. 12 § MB finns ett undantag som innebär att tillstånd eller anmälan inte behövs om det är uppenbart att vare sig allmänna eller enskilda intressen skadas genom vattenverksamhetens inverkan på vattenförhållandena. Enskilda intressen är sådana intressen som endast berör enskilda parter, exempelvis närliggande fastigheter eller grannar, fiskerättsinnehavare eller vattenuttag. Allmänna intressen är sådana intressen som många har nytta av och som inte ingår i privat ägo, exempelvis växt- och djurliv, andra naturvärden, eller framkomlighet. Om en vattenverksamhet påverkar andra fastigheter, och inte alla är överens om detta, så är det ett skäl till att verksamheten måste tillståndsprövas. Detta innebär att Länsstyrelsen genom reservatsbeslutet inte har för avsikt att påverka mark som ligger utanför naturreservatet.

Du kan överklaga beslutet

Se bilaga med överklagandehänvisning.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Charlotte Petri Gornitzka med verksamhetssamordnare för områdesskydd Elina Ambjörnsson som föredragande. I den slutliga handläggningen har även naturvårdshandläggare Petra Lundin, naturvårdshandläggare Annika Forsslund samt kulturmiljöhandläggare Katarina Amér medverkat. Förslaget är berett i länsstyrelsens ledningsgrupp.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift

Charlotte Petri Gornitzka

Elina Ambjörnsson

Så här hanterar vi dina personuppgifter

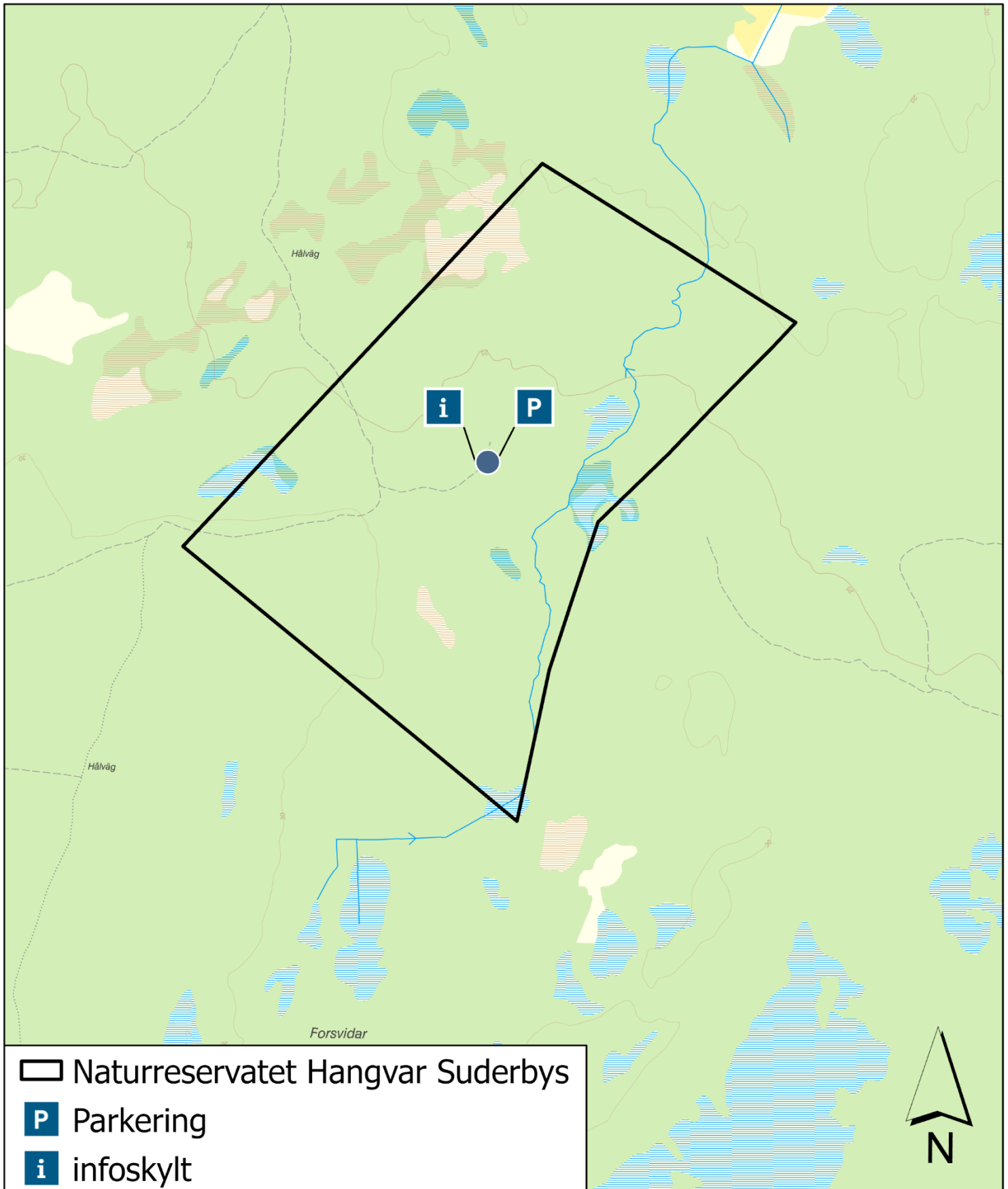
Information om hur vi hanterar dessa hittar du på

www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

Bilagor

1. Karta till beslutet
2. Redogörelse för inkomna synpunkter på beslutet
3. Överklagandehänvisning till regeringen

Karta tillhörande beslut om naturreservatet Hangvar Suderbys

0 125 250 500 Meter

Skala 1:10 000 [A4]

Bakgrundskarta © Lantmäteriet
Geodatasamverkan

Bilaga 2. Redogörelse av inkomna synpunkter på beslutet

Privatperson

Sakfråga

Jakt i naturreservat och nationalparker.

Framförda synpunkter

Jakt borde förbjudas eftersom det orsakar lidande för djuren som jagas. Att inte förbjuda jakt går inte ihop med skydd av biologisk mångfald. Det borde inte ens vara tillåtet att träna hundar för jakt inom ett skyddat område. Viss jakt kan dock tillåtas, som att invasiva arter ska få bekämpas samt eftersök av skadat vilt. Jakten är också störande för besökare i det skyddade området som kan ombedas att gå därifrån.

Länsstyrelsens bemötande

Miljöbalkens sjunde kapitel medger länsstyrelsen rätt att bilda naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Ett område som behövs för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturreservat. Miljöbalken är inte skriven på ett sådant sätt att naturreservat får inrättas i syfte att minska djurindividers lidande.

Enligt miljöbalkens sjunde kapitel får Länsstyrelsen besluta om sådana forskrifter som behövs för att uppnå syftet med skyddet. För att jakt ska kunna förbjudas så behöver det därför motiveras utifrån syftet. Vid bildande av naturreservat så görs även en intresseprövning enligt 7 kap 25§ miljöbalken. Denna intresseprövning innebär att enskilds rätt att använda mark eller vatten som grundas på skyddsbestämmelser därför inte får gå längre än vad som krävs för att syftet med skyddet skall tillgodoses. Eftersom syftet inte får vara att minska djurindividers lidande så kan länsstyrelsen inte förbjuda jakt med en sådan motivering. I välbesökta områden så kan jakt i vissa fall förbjudas, men oftast gäller sådana förbud under de tidsperioder på dygnet, veckodagar eller datum då mycket folk rör sig i området. Hangvar Suderbys är

inte ett välbesökt område och förväntas inte att bli det i framtiden. Friluftsliv är inte ett syfte med skyddet av området.

Det går att läsa mer om vad som kan regleras gällande jakt i Naturvårdsverkets [Vägledning om jakt i naturreservat](#).

I förslaget till beslut för Hangvar Suderbys finns inga syften som föranleder att jakt ska förbjudas, eftersom den jakt som bedrivs inom reservatet sker på arter som inte är rödlistade. Länsstyrelsen anser att ingen ytterligare inskränkning av jakten behövs för att uppfylla reservatets syften, som är kopplade till att bevara biologisk mångfald, vårda värdefulla naturmiljöer och återställa livsmiljöer för skyddsvärda arter. Ingen ändring av beslut och skötselplan görs med avseende på remissvaret.

Försvarsmakten

Sakfråga

Yttrande över reservatsbildning.

Framförda synpunkter

Försvarsmakten har inget att erinra i rubricerat ärende.

Länsstyrelsens bemötande

Länsstyrelsen noterar Försvarsmaktens svar.

Energimyndigheten

Sakfråga

Avstyrkande av bildande av naturreservat

Framförda synpunkter

Energimyndigheten menar att inrättandet av naturreservatet kommer att utgöra en påtaglig skada på riksintresset för energiproduktion. Detta eftersom det omöjliggör framtida etablering av vindkraft inom reservatets område. I den avvägning av riksintressen och den konsekvensanalys som länsstyrelsen gjort i ärendet saknar Energimyndigheten aspekter kring de särskilda förutsättningar som Gotland har när det gäller elektrifiering samt ett försämrat säkerhetsläge. Dessa särskilda förutsättningar behöver

finnas med i avvägningen eftersom det redan idag är mycket svårt att etablera ny elproduktion. Såväl elektrifiering som ett robustare energisystem är beroende av etablering av mer lokal elproduktion. Gotland har här som ö ett särskilt sårbart läge där ny lokal elproduktion gör att energisystemet blir mer robust och mindre beroende av tillförsel från fastlandet. Dessa perspektiv samt konsekvenserna för lokal energiförsörjning skulle behöva finnas med för att ge en rättvisande bild av vilket intresse som ska ges företräde och därmed på lämpligaste sätt främja en långsiktigt god hushållning med mark- och vattenområden.

Länsstyrelsens bemötande

Länsstyrelsen instämmer i att elektrifieringen och etablering av ny elproduktion i länet är viktigt både för den samhälleliga utvecklingen samt för att minska länets sårbarhet. Länsstyrelsen instämmer i att den avvägning mellan de motstående riksintressena naturvård och energiproduktion, där naturvård av redogjorda skäl beslutades väga tyngre, har haft en negativ inverkan på riksintresset energiproduktion. Gotlands län är ett län med många, ofta överlappande, riksintressen som kan vara en utmaning. Det har förekommit andra fall när en avvägning mellan riksintressen har gjorts av länsstyrelsen mellan energiproduktion och naturvård, där energiproduktionen har fått väga tyngre.

Som beskrivs i hanteringen av ärendet i detta beslut så inkom en ansökan om skydd för området i februari 2020.

Riksintresseavvägningen gällande att bilda naturreservat på Hangvar Suderbys 2:9 avgjordes den 10 december 2020 av länsstyrelsens länsledning. Att avvägningen gjordes så pass tidigt har att göra med att avvägningen behövde göras för att länsstyrelsen skulle kunna gå vidare med att föreslå området för skydd till Naturvårdsverket. Hade riksintresseavvägningen gjorts till fördel för riksintresse för energiproduktion hade länsstyrelsen avböjt den dåvarande markägarens begäran om skydd av marken. Detta är av betydelse eftersom ansökan om skydd inkom ungefär två år innan Sverige befann sig i ett försämrat säkerhetsläge i och med invasionen av Ukraina, som skedde den 24 mars 2022. Det var också innan energikrisen, som hade sin kulmen under augusti 2022.

Det är en realitet att det finns oförenliga riksintressen som överlappar området. Dock vill länsstyrelsen framhålla att de olika intressen för naturvården som sammanfaller på platsen och det aktuella riksintresseområdet för energiproduktion vid ett flertal

tillfällen har prövats mot anläggningar för energiproduktion. Dessa prövningar har beviljats av underinstanser men nekats av högre instans med hänsyn till skyddade habitat för störningskänsligt fågelliv vilket sammanfaller med såväl naturvärden som EU:s art- och habitatdirektiv. Av denna anledning har länsstyrelsen dragit slutsatsen att det inte är sannolikt att vindproduktion kommer att kunna etableras här. Någon etablering av vindkraft på fastigheten är idag inte heller aktuell eftersom den ägs av Naturvårdsverket för naturvårdsändamål.

Av ovan nämnda skäl står länsstyrelsen fast vid bedömningen att intressena för naturvärden i form av riksintressen enligt 3 kap. 6 § samt 4 kap. 1 och 8 § MB väger tyngre än riksintresset enligt 3 kap. 8 § MB på den aktuella fastigheten. Bedömningen stärks beaktat riksintresse enligt 4 kap. 2 § MB som riktar sig mot det rörliga friluftslivet vilket bedöms påverkas positivt av bildandet av naturreservat. Det faktum att skydd av området även ligger i markägarens intresse stärker ytterligare avvägningen där de allmänna naturvårdsintressena ges företräde.

Skogsstyrelsen

Sakfråga

Bildande av naturreservat.

Framförda synpunkter

Skogsstyrelsen förordar att området får ett permanent skydd som naturreservat.

Länsstyrelsens bemötande

Länsstyrelsen noterar Skogsstyrelsens svar.

Sakfråga

Medel för skötsel av området

Framförda synpunkter

Skogsstyrelsen framför att det är viktigt att medel för skötsel av reservatet tillhandahålls till reservatsförvaltaren.

Länsstyrelsens bemötande

Länsstyrelsen noterar Skogsstyrelsens svar och instämmer i att skötselåtgärder är viktiga för att uppnå syftet med skyddet av området. Budgeten för skötsel av skyddad natur beslutas av regeringen årligen. Av de skötselmedel som tillfaller Gotlands länsstyrelse utifrån regeringens budget så gör länsstyrelsen en avvägning av vilka behov som finns i de olika skyddade områdena gentemot rådande budget.

Uppsala universitet – juridiska institutionen

Sakfråga

Bildande av naturreservat.

Framförda synpunkter

Uppsala universitet tillstyrker bildandet av naturreservatet. De höga naturvärdena motiverar reservatets syften, avgränsning och föreslagna föreskrifter. Att området ges skydd är även motiverat mot bakgrund av internationella och EU-rättsliga förpliktelser liksom internationella och nationella miljömål. Natura 2000-områden ska prioriteras i skyddsarbetet och av EU-rätten följer särskilda förpliktelser om att skydda dessa områden. Livsmiljötyperna taiga och rikkärr, som finns i reservatet, är listade i EU:s art- och habitatdirektiv där taiga pekats ut som en prioriterad livsmiljötyp. Dessutom ställer den nyligen antagna restaureringsförordningen krav på medlemsstaterna att vidta åtgärder för att återställa och restaurera livsmiljöer som inte har gynnsam bevarandestatus. Rikkärr har inte gynnsam bevarandestatus inom området.

Utöver skyddsvärda livsmiljötyper finns många rödlistade arter i området varav ett flertal är listade i art- och habitatdirektivet. Uppsala universitet noterar särskilt att bilaga 4-arter förekommer i området, vilket innebär ett strikt skydd av arten på individnivå (se EU-domstolens dom i de förenade målen C-473/19 och C 474/19). Detta gäller exempelvis källmyrskallran som också är en endemisk art för Sverige och Gotland, vilket ger ett särskilt bevaransansvar. Det är av betydelse att bilaga 2-arter väddnätfjäril, som inte har en gynnsam bevarandestatus finns i området. Att skydda reservatet och restaurera rikkärrsmiljöer i området kan bidra till att uppnå gynnsam bevarandestatus för både väddnätfjäril och källmyrskallra.

Länsstyrelsens bemötande

Länsstyrelsen noterar tillstyrkandet av bildandet av reservatet samt ovan angivna skäl för tillstyrkandet. Länsstyrelsen instämmer i den nyligen antagna restaureringsförordningen är tillämplig och lägger till en hänvisning förordningen under rubriken ”motivering till beslutet” samt under rubriken ”bestämmelser som beslutet grundas på”.

Sakfråga

Avvägning mot enskilda och motstående intressen.

Framförda synpunkter

Uppsala universitet instämmer i länsstyrelsens bedömning att bildandet av naturreservat är förenligt med 3 och 4 kap. MB och utgör en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurser. De inskränkningar som föreslås är proportionerliga för att nå ändamålet med skyddssyftet. Uppsala universitet har inget att erinra mot länsstyrelsens bedömning att områdets betydelse som riksintresse för naturvården väger tyngre än riksintresset för energiproduktion. I sammanhanget vill universitet peka på att friluftsliv inte utgör ett riksintresse enligt 4 kap. 2 § miljöbalken (MB). Områdena i 4 kap. MB är av riksintresse för bevarandeintressen enbart.

Gällande länsstyrelsens motivering om att beslutet är förenligt med kommunens översiktsplan så vill Uppsala universitet erinra om att kommunens översiktsplan inte är rättsligt bindande. Länsstyrelsen har därtill ett särskilt ansvar enligt plan- och bygglagen att tillse att kommunens planläggning inte sker i strid med riksintressen enligt 3 och 4 kap. MB.

Uppsala universitet anser att det är oklart vilka enskilda rättigheter som inskränks av beslutet eftersom staten äger marken.

Länsstyrelsens bemötande

Länsstyrelsen noterar att Uppsala universitets erinranden. Gällande enskilds rätt så finns det ett jaktarrende som berör marken som avses skyddas.

Sakfråga

Föreskrifter.

Framförda synpunkter

Uppsala universitet anser reservatets föreskrifter är proportionerliga genom att de inte är mer inskränkande än vad som behövs för att nå syftet med skyddet och uppmärksammar att föreskrift B3 är väsentlig då den fastslår att betesdrift ska ske med försiktighet. Föreskriften är nödvändig för att beslutet ska harmonisera med bevarandeplanen för Natura 2000-området Suderbys blekevät.

Länsstyrelsens bemötande

Länsstyrelsen noterar Uppsala universitets svar angående föreskrifter.

Sakfråga

Geografisk avgränsning.

Framförda synpunkter

Uppsala universitet vill betona vikten av att hela området ges ett formellt områdesskydd för att Natura 2000-området ska ges ett effektivt skydd. Uppsala universitet vill betona vikten av att hela Natura 2000-området får ett effektivt skydd. Här betonas att länsstyrelserna har möjlighet att bilda naturreservat även på privatägd mark.

Länsstyrelsens bemötande

Länsstyrelsen noterar Uppsala universitets synpunkt. Länsstyrelsen anser att Natura 2000 är ett väldigt starkt och därmed effektivt skydd i sig. Dock så instämmer Länsstyrelsen i att det är lämpligt att skydda hela Natura 2000-området som naturreservat för att effektivt kunna utföra den skötsel som krävs för att syftet med skyddet ska uppnås. Länsstyrelsen är vidare medvetna om möjlighet att skydda privatägda fastigheter som naturreservat, vilket är den vanligaste omständigheten när naturreservat bildas.

Länsstyrelsernas uppdrag är idag i huvudsak inriktat på att bilda formella skydd som är frivilliga, även om möjligheten finns kvar för länsstyrelsen att bilda skydd på en privatägd fastighet mot markägarens vilja. I detta fall har länsstyrelsen dock inte bedömt att så är nödgarat att ske.

GEAB

Sakfråga

Bildande av naturreservatet

Framförda synpunkter

GEAB har inget att erinra.

Länsstyrelsens bemötande

Länsstyrelsen noterar GEAB:s svar.

Naturskyddsföreningen Gotland

Sakfråga

Större skyddat område.

Framförda synpunkter

Vill se ett större skyddat område. Önskar skydd av större delen av området Forsvidar och Forsviden. Detta på grund av områdets höga naturvärden och storlek.

Länsstyrelsens bemötande

Länsstyrelsen noterar Naturskyddsföreningens önskan om att skydda större delen av områdena Forsviden och Forsvidar som naturreservat. Länsstyrelsen instämmer i att det i det området finns naturvärden av så pass hög kvalitet att de kan skyddas som naturreservat. I fråga om länsstyrelsens vision för naturreservatet Hangvar Suderbys är det emellertid den reservatsvision som redovisas på sidan 10 i detta beslut som är aktuell.

Sakfråga

Väg till parkering.

Framförda synpunkter

Önskar att de ska anges i beslutet hur den angivna parkeringsplatsen kan nås.

Länsstyrelsens bemötande

Länsstyrelsen lägger till en hänvisning om hur naturreservatet kan nås i beskrivningen av reservatet. I övrigt så hänvisar länsstyrelsen till allmänna karttjänster.

Sakfråga

Avvägning mellan riksintressen.

Framförda synpunkter

Naturskyddsföreningen Gotland stödjer länsstyrelsens tolkning av avvägning mellan olika riksintressen.

Länsstyrelsens bemötande

Länsstyrelsen noterar Naturskyddsföreningen Gotlands stöd i avvägningen mellan olika riksintressen.

Gotlands botaniska förening

Sakfråga

Bildande av naturreservatet.

Framförda synpunkter

Föreningen anser att områdets naturvärden väl motiverar att ett naturreservat kan bildas och tillstyrker därför bildandet av naturreservatet Hangvar Suderbys.

Länsstyrelsens bemötande

Länsstyrelsen noterar Gotlands Botaniska Förenings stöd i bildandet av naturreservatet.

Sakfråga

Trollspindling i reservatet.

Framförda synpunkter

DNA-sekvensering av de 15 fynd som rapporterats av tvillingspindling på Gotland har visat sig vara trollspindling, som är en mycket ovanlig art. Därför kan man ifrågasätta om tvillingspindling alls finns på ön.

Länsstyrelsens bemötande

Länsstyrelsen har noterat detta och ändrat ifrån tvillingspindling till trollspindling i beslutet.

Sakfråga

Viktigt att skydda omgivande marker.

Framförda synpunkter

Viktigt att skydda även omgivande marker med höga naturvärden och då i synnerhet den övriga delen av Natura 2000-området Suderbys blekevät. Detta för att underlätta återställande av områdets hydrologi, som är väldigt negativt påverkat av dikning. En av växtplatserna för öselskallra har växt igen avsevärt. Denna igenväxning tros ha att göra med utdikning västerifrån, vilket behöver åtgärdas. På grund av detta anser föreningen att en framtida utvidgning av reservatet i enlighet med kartan på sid 10 i beslutet är nödvändig.

Länsstyrelsens bemötande

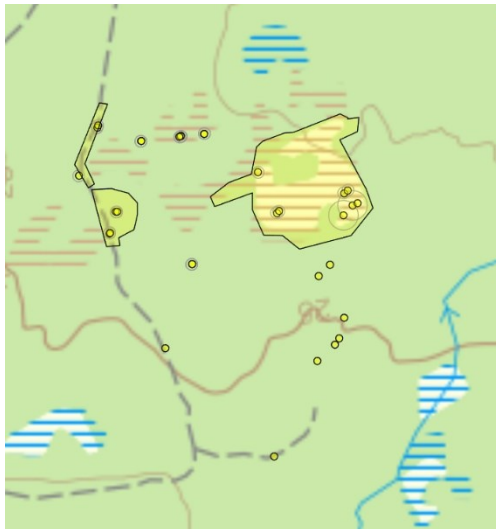
Länsstyrelsen noterar föreningens stöd.

Sakfråga

Öselskallra.

Framförda synpunkter

Föreningen vill påminna om att plantor finns på körvägen i väster och i slutningen öster därom, enligt karta nedan. År 2024 sågs skallran även på körvägen söder om blekeväten. Ofta står skallran även i kanterna av körvägarna och på dess mittsträng. Därför måste körvägarna i området vara intakta med båda dessa element. De bör exempelvis inte skrapas eller beläggas med sand eller grus, eller beträdas av större maskiner. Kanske kan försiktig slätter av kanter och mittsträng mycket sent på säsongen (oktober) försöksvis genomföras för att se om det gynnar skallran.

Länsstyrelsens bemötande

Länsstyrelsen instämmer i att den ovanliga och skyddsvärda skullran behöver finnas med i åtanke när skötselåtgärder utförs i förhållande till ovan nämnda väg i reservatet. Detta är också ett bra motiv till att undantag B från A-föreskrifterna är formulerad så att samråd med länsstyrelsens förvaltare behöver ske om någon annan verksamhetsutförare underhåller vägen. Vidare lägger länsstyrelsen till en särskild upplysning i beslutet om att hänsyn krävs vid åtgärder vid den aktuella vägen gällande skullrorna. Detta kan vidareutvecklas då reservatet får en skötselplan.

Sakfråga

Bete.

Framförda synpunkter

Föreslår bete som skötselriktning för reservatet. Dock så är det då viktigt att följa upp hur betet påverkar de skyddsvärda arterna. Som exempel så minskade väddnätfjäril i Hejnum Kallgate när för hårt bete infördes där. Föreslår bete med ungnöt. Får är mindre lämpligt eftersom de gärna äter orkidéer som kan riskera att försvinna ifrån våtmarkerna. Även svampars fruktkroppar äts upp av får.

Länsstyrelsens bemötande

Länsstyrelsen instämmer i att bete är en lämplig skötselriktning i reservatet, eftersom bete kan möjliggöra att syftet med skyddet nås. Av detta skäl finns bete med som en B-föreskrift i reservatsbeslutet. Länsstyrelsen instämmer i bedömningen att nöt ofta har en bättre betesinverkan än får. Dock anser länsstyrelsen inte att bete med en

bestämd djurras behöver fastställas i beslutet, utan det blir upp till förvaltaren att upprätta och följa upp en skötselregim som bäst möjliggör att syftet med skyddet kan nås.

Jaktkritikerna

Sakfråga

Jakt.

Framförda synpunkter

Önskar att länsstyrelsen förbjuder jakt i naturreservatet. Jakt går inte ihop med skydd av biologisk mångfald och är dessutom störande för besökare i reservatet. IPBES rapport från maj 2019 fastslår att det andra största hotet mot biologisk mångfald är direkt överutnyttjande genom jakt och fiske. Därför är de åtgärder som i förslaget vidtagits för att skydda naturen, den biologiska mångfalden och ekosystemtjänsterna, inte tillräckliga eftersom jakt inte är förbjudet.

Länsstyrelsens bemötande

Enligt miljöbalkens sjunde kapitel får Länsstyrelsen besluta om sådana forskrifter som behövs för att uppnå syftet med skyddet. För att jakt ska kunna förbjudas så behöver det därför motiveras utifrån syftet. Vid bildande av naturreservat så görs även en intresseprövning enligt 7 kap 25§ miljöbalken. Denna intresseprövning innebär att enskilds rätt att använda mark eller vatten som grundas på skyddsbestämmelse får därför inte gå längre än vad som krävs för att syftet med skyddet skall tillgodoses.

I förslaget till beslut för Hangvar Suderbys finns alltså inga syften som föranleder att jakt ska förbjudas. Den jakt som bedrivs inom reservatet sker på arter som inte är rödlistade. I välbesökta områden så kan jakt i vissa fall förbjudas, men oftast gäller sådana förbud under de tidsperioder på dygnet, veckodagar eller datum då mycket folk rör sig i området. Hangvar Suderbys är inte ett välbesökt område och förväntas inte att bli det i framtiden. Friluftsliv är inte ett syfte med skyddet av området. Länsstyrelsen anser att ingen ytterligare inskränkning av jakten behövs för att uppfylla reservatets syfte som i detta fall är att bevara ett skogsekosystem med dess ingående höga naturvärden. Ingen ändring av beslut och skötselplan görs med avseende på remissvaret.

Det går att läsa mer om vad som kan regleras gällande jakt i Naturvårdsverkets [Vägledning om jakt i naturreservat](#).

Ni kan överklaga beslutet hos regeringen

Om ni inte är nöjda med Länsstyrelsens beslut, kan ni skriftligen överklaga beslutet hos regeringen.

Så här överklagar ni beslutet

Länsstyrelsen måste pröva att överklagandet har kommit in i rätt tid, innan det skickas vidare tillsammans med handlingarna i ärendet. Därför ska ni lämna eller skicka er skriftliga överklagan till Länsstyrelsen Gotlands län antingen via e-post; gotland@lansstyrelsen.se, eller med post; Länsstyrelsen Gotlands län, 621 85 Visby.

Tiden för överklagande

Ert överklagande måste ha kommit in till Länsstyrelsen **inom tre veckor** från den dag ni fick del av beslutet. Om det kommer in senare kan överklagandet inte prövas. I ert överklagande kan ni be att få ytterligare tid till att utveckla era synpunkter och skälen till att ni överklagar. Sedan är det regeringen som beslutar om tiden kan förlängas.

Ert överklagande ska innehålla

- Vilket beslut som ni överklagar, beslutets datum och diarienummer.
- Hur ni vill att beslutet ska ändras.
- Varför ni anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt.

Om ni har handlingar som ni anser stödjer ert överklagande bifogar ni kopior på dessa. Kontakta Länsstyrelsen i förväg om ni behöver bifoga filer som är större än 15 MB via e-post.

Ombud

Om ni anlitar ett ombud som sköter överklagandet åt er ska ombudet underteckna skrivelsen samt uppge sitt eget namn, adress och telefonnummer. Ombudet bör också bifoga en fullmakt.

Behöver ni veta mer?

Har ni ytterligare frågor kan ni kontakta Länsstyrelsen via e-post, gotland@lansstyrelsen.se, eller via växeltelefonnummer 010-223 90 00. Ange diarienummer 4948-2020.